דברים כב: יב
לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו
גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה

יז א מיי׳ פ״ג מהלכות ציצית הלכה ו סמג עשין כו טוש״ע א״ח סי׳ ט סעיף ו:

כותנה דלא לובש סמוכין משום כלאיים

א) תנו רבנן *סדין בציצית ב״ש פוטרין וב״ה מחייבין *והלכה כדברי ב״ה, א״ר אליעזר ב״ר צדוק והלא כל המטיל תכלת ב) בירושלים אינו אלא מן המתמיהין, אמר רבי א״כ למה אסרוה לפי שאין בקיאין אמר ליה רבא בר רב חנא לרבא ג) ולירמו בי עשרה ונפקו לשוקא ומפרסמא למילתא: כל שכן דמתמהו עילוון ולידרשא בפירקא גזירה משום קלא אילן ולא יהא אלא לבן כיון דאפשר במינן לא כדריש לקיש *דאמר ריש לקיש כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את לא תעשה ד) ולבדקה אלא גזירה משום טעימה ולכתבה אריסק אריסק ליקום וליסמוך אמר רבא השתא

חמץ

סדין · ס) פשתן: ב״ש פוטרין · מן הציצית דלא דרשי סמוכין למישרי כלאים בציצית הא דנקט לשון פטור וחיוב ולא נקט לשון אוסרין ומתירין משום דציצית חובה היא לבגד ואפילו הכי טובא ואיסור והיתר נמי בהא תליא] וכיון דלב״ש פטור הוו להו כלאים שלא במקום מצוה ועובר עליהם משום כלאים ולב״ה דמחייבי ליה בציצית] דדרשינן (יבמות ד׳) סמוכין ואין כאן משום כלאים ומותר לעשות ובטלית של צמר נמי לב״ש אסור לעשות בה לבן של פשתן ותכלת של צמר אלא הלבן והתכלת של צמר ולב״ה מותר והאי דנקט פלוגתייהו בסדין משום דפסיקא ליה מילתיה דהאי בו ציצית בלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת כתיבא ביה ותכלת צמר היא: אינו אלא מן המתמיהין · מתמה את כל הרואין שאומר כלאים הוא לבוש, ואדבית הלל פליג רבי אליעזר: אמר לו אם כן · דהלכה כב״ה למה אסרוה בירושלים: לפי שאין בקיאין · לדרוש סמוכין דכלאים בציצית מותר ואתו למישרי כלאים בכל מקום ואי קשיא כיון דמדאורייתא חייב היכי מצו רבנן לעקור דבר מן התורה ולמיפטריה מציצית משום גזירה ח) (היא) הא אותיבנא ביבמות בפרק האשה רבה (דף צ:) ומשנינן דכל דבר שאמרו לך בית דין שב ואל תעשה מצות עשה שבתורה ולאו מעקר לדבריהם אין זה עוקר דבר מן התורה דממילא מיעקר ולא איהו עקר לה בידים: דגלי רבי אליעזר אדב״ש פליג דאמרי סדין פטור אלמא האי רמי, ט) ציצית הוה כלאים והלא המטיל פי׳ תימה הוא דהיכא אבל איסורא ליכא׳ אמר רבי אי דליכא איסורא מפני מה אסרוה ב״ש לפי שאין בני אדם בקיאין דכלאים בציצית מותר ואתי למישרי כלאים שלא במקום מצוה: ונפרסמא למילתא · דכלאים בציצית מותר: כל שכן דמתמהי עלון · דאמרי אנשים הגונים כאלו לובשים כלאים: גזירה משום קלא אילן · צבע הוא שדומה לתכלת ואי שרית של תכלת בסדין אתי למירמי צמר צבוע בקלא אילן והוי כלאים שלא במקום מצוה, וקפריך מאי איכפת לן אי רמי קלא אילן לא יהא האי קלא אילן אלא לבן בעלמא כלומר צמר לבן י) והאמרן לעיל אין התכלת מעכב לבן ומשני כיון *דאפשר יא) דלבס לבן (אי) אפשר לאו חוטי פשתן לא רמינן לבן דצמר בסדין: כדריש לקיש · כלומר (א) יב) הכי לבן נמי לא מצי יג) להתירו לשום ציצית משום דהוי כלאים בציצית ואפשר יד) להקימו במינו אבל תכלת דלמר דלא אפשר במינו דכל תכלת צמר הוא (ב) רמינן אי לאו משום גזירה דקלא אילן: לקיים את שניהם · כגון לבן דפשתן בסדין מקיים (ג) עשה דציצית טו) *וידחה לאו דכלאים: ולבדקיה · לכל היורות שצובעין בהן ציצית טז) או אותן מוכרי תכלת דלא יז) ליהוו קלא אילן: גזירה משום טעימה · אי מצרכינן לכל הקונים לבדוק היורות אתי לטעום הנסיון יח) (בכל היורות) ואמרי׳ לקמן (דף מב:) בשמעתין יט) אם טעם הנסיון ביורה פסלה לכל היורה: טעימה · נסיון: וליכתבה אריסקי · יכתבו איגרת וישלחו לגולה דלאסור טעימה כדמפרש לקמיה ליטול מלא קליפת ביצה ביורה ולצבע הנסיון בתוך הקליפה: אריסקי ליקום וליסמוך · כלומר דלא תהיה להו לאינשי הנך איגרות ועברי עלייהו: [ג״ה ולבדקה · ניסוק רבנן שלא יקח אדם תכלת אלא אם כן בדקה והא אפשר לבדקיה כדלקמן (שם) שמביא גילא ושבלילתא: ס״א אלא כ) משום טעימה · פעמים שימכרו כא) לתכלת של נסיון שנצבע ונכנס בו את היורה ואמרי׳ לקמן (שם) טעימה פסולה והאי מילתא ליכא למיקם בבדיקה והוה ליה כלאים שלא במקום מצוה: וניכתבים כב] (ס״א) אריסקא · [א] לשלוח באותן המקומות שצובעין בהן תכלת דאו יודעין שהטעימה פסולה ומאחר שהן הצובעין יודעין בדבר נסמוך עליהן והכא ליכא למימר לידרשיה בפרקא לפי שצובעין תכלת הרבה בכרכין ובכפרים שאין שומעין דרשה שלו וגם במקומות רחוקים:]

חמן

סדין בציצית ב״ש פוטרין · פירש בקונטרס דלא דרשי סמוכין ולא מישתרי כלל כלאים בציצית והא דנקט לשון פטור וחיוב יותר יפה מלשון איסור והיתר משום דקסבר חובת טלית ואיסור והיתר נמי בהא תליא וה״ה נמי בטלית של צמר שלא יפטרו בו חוטי פשתן ומילתא דפסיקא נקט דכל סדין מפשתן ולא אפשר בו בלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת ותכלת צמר היא משמע מתוך פירוש הקונטרס דציצית [ב] כלאים הוא דאסריך וכן פירש בתשובה וכן [כתב] רבינו יצחק ברבי יהודה וקשה דהא אמרינן בריש יבמות (דף ד׳) אפילו מאן דלא דריש סמוכין בעלמא במשנה תורה דריש וי״ל דאיכא חד תנא בנזיר (דף נח׳) דמפיק מרבויא דעשה דוחה לא תעשה ולא ופסוקים לכדרבא ובית שמאי סבירא להו כההוא תנא וסבירא להו כרבי יהודה דלא דריש סמוכין אלא היכא דמוכח או מופנה ואע״ג דעשה דוחה לא תעשה לא שרי ציצית כלאים דהא אפשר לקיים שניהם ועיקר מצות תכלת לא יהא אלא בצמר אי נמי לאשמועינן קרא [ה] דלעיל לא ידעינן אלא מדאישתרי כלאים בציצית ומיהו לא יתכן למימר (ט) לפי מה [ד] שפירש למעלה גבי קשר העליון מיהו גם ההוא הגה דהזיר פר״ת דסמיך אגדילים דמרבינן לא מצי מפיק כדאיתא ביבמות ותו דבסדר רב עמרם פסיק כב״ש בהא ולכן *פשיטא דלפירוש הקונטרס קים לן כב״ה כדמוכח בכל דוכתי ולפי׳ הקונטרס נ״ל דאין הלכה אלא כמאן דבסלך וכדמפרש ומשום גזירה וליליא מיהו שרי לכולי עלמא וצריך לדחוק הא דהוה רבי זירא לסדיניה היינו ציצית תכלת ומלאכה נמי (לקמן דף מא׳) דאמר לרב קטינא סדינא בקייטא ציצית מה תהא עליה מציצית מן המובחר קא מקפיד ותו קשה לפירוש הקונטרס דפלוגתא דאמוראי הוא אי ציצית חובת גברא או חובת טלית כח] ועוד דקי״ל (שם *דף מג) חובת גברא מדמברכינן להתעטף ומדב״ש נשמע לב״ה דחובת טלית הוי לכך פי׳ ר״ת דמדאורייתא ב״ש נמי חובי מחייבי ולא פטרי אלא משום הני טעמי דמפרש בשמעתין ואפילו מינו נמי פטרי ליה דלמא אתי למיעבד תכלת והלכך שייך שפיר לשון פטור ועוד יש לומר לפי׳ הקונט׳ דב״ש אף במינן פטרי דסברי לה כרבי דאמר (לעיל דף לח׳) התכלת מעכבת הלבן והשתא ניחא הא *דנקט סדין דוקא ומיהו סימה *) והשתא כיון דלא אפשר כלתי עשה ולא תעשה:

אמר רבי אליעזר ברבי צדוק בקונטרס פי׳ שני נוסחות [ס] ולשון שני שפי׳ דקאי אב״ש דפטרי והלא אין בו רק תמיה ורבי נמי קאי אב״ש אם כן למה אסרוה ב״ש והוא כפי׳ ר״ת שלמעלה דטעמא דב״ש משום גזירה היא אבל לפי׳ הקונט׳ שלמעלה לא יתכן דניקו אב״ש והיה יכול לפרש א״כ למה אסרו העולם וטעמא דנפשיה קאמר ולא קים ליה כב״ש ועוד פי׳ דרבי אליעזר אב״ה מהדר דמחייבי ליה והלא בני ירושלים יתמהו עליו ואמר רבי א״כ למה אסרוה דפשיטא כב״ש לא קי״ל ולמה [ו] מתמיהין: **והלכה** כדברי ב״ה · י״ס גורסין אי איכא ציצית של צמר ביום מיכסי ביה ופטור וכי סקפה תמה אי מלבים ליה חייב ומתוך ר״ת כמו שמפרש לקמן: **לא** יהא אלא לבן · אע״ג דאליבא דרבי קיימי דס״ל (לעיל דף לח׳) התכלת מעכבת את הלבן מיהו רבי לאו טעמא דנפשיה קאמר אלא מהדר אבני ירושלים כדפרישית: **כיון** דאפשר במינן · לעיל (דף לט:) (שם) דמסיקנא דחוטי פשתן פוטרין בשל צמר היינו בהדי תכלת דמינו דתכלת [ז] פטר בשל פשתן לבן נמי פטר ואע״ג דאפשר במינו והאי דפסיקא ליה ספי דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן היינו משום דבלאו הכי איכא כלאים אי נמי מדאורייתא (דרחמנא) שרייה ורבנן הוא דגזור דכיון דאפשר לקיים שניהם אבל מדאורייתא שרי דכלאים ממש הותר אבל ציצית ולאו משום דחויה והא דמסקינן לעיל דפוטר היינו מדאורייתא אי נמי מסקנא לא קיימא הכי:

ולבדקה · פי׳ בקונטרס שתי נוסחות לשון אחד ליבדוק כל יורות הצובעים ומשני משום טעימה דהוי שלא לשמו והכי נמי הוה מצי למימר שמא שלא לשמו עבד סליה ל״א ועיקר ולבדקיה כדאיתא לקמן דמייתי גילא ושבלילתא ובדקינן ליה לציצית אי תכלת הוא או קלא אילן ומשני משום טעימה שמא ציצית זה נעשה מן הגמר שטעם בו וזה אי אפשר בבדיקה:

שמח

*) ר״ל במגן כזה דלאין לנו תכלת פי׳ רש״י

[ועי׳ תוספות סוכה ג׳ ד״ה האומר]

[לקמן מג.]

[דבר זה ליתא לקמן ולא בשום מקום [illegible] סדין [illegible] בגלילים [illegible]]

ר״ם [illegible] סדין בגלילים אלא תכלת בסדין

שיטה מקובצת

א] ת״ר: (שבת כה) [illegible] ת״ש בתוס׳: ב] תכלת בירושלים: ג] לרבא ולירמו: ד] [illegible] ולידבקה: ה] סדין של פשתן: ו] הלא הכין דב״ש: ז] בציצית דדרשי: ח] [illegible]: ט] [illegible] ציצית: י] [illegible]: יא] [illegible] אשר: יב] כלומר אפי׳ הוי לבן: יג] להטיל: יד] להטיל במינו אבל תכלת דצמר דאי אפשר בסדין: טו] דציצית ולאו דכלאים הס״ד ואח״ד ואם לאו כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן יבוא עשה דציצית וידחה: טז] תיבת או אותן נמחק: יז] דלא לחדי: יח] הנסיון בתוך היורה: יט] בשמעתין טעימה אם: כ] אלא גזירה משום: כא] שימכרו לו תכלת: כב] תיבת הוא נמחק: כג] למימר״) במו תיבת לפי נמחק: כד] טלית ולפירוש משמע דהך ברייתא סבירא לה דכלי קופסא חייבת בציצית וא״כ תיקשי מינה למ״ד כלי קופסא פטורין ועוד דבסדר רב עמרם פסק כב״ש והאיך אפשר לפסוק כמאן דלא דריש סמוכין הא איכא כמה גופי תורה דסמוכין אתי ועוד פרש״י בתשובה דאע״ג דב״ש פוטרין סדין בציצית היינו דוקא תכלת דהוי כלאים אבל מינו פשיטא צריך למישרי ביה ותימה אמאי דאמר לקמן דמלאכא כו׳ ואי בתשובת רש״י אמאי קאמר ציצית מה תהא עליה הא יכול לקיים במינה וי״ל דעיקר ציצית של תכלת היא והעיקר מצוה מן המובחר קפיד וכן התניא התם׳ במה מדליקין דף כ״ה ע״ב דאמר כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי כו׳ עד והיו מתכסין מטעו כנפי כסותן ואם היה להם ציצית של מינם למה היו מתכסין אלא לפי שלא היה להם תכלת דעיקר מצות ציצית בכך ור״ת פירש סדין בציצית ב״ש פוטרין מדרבנן ומשום הני טעמא דמפרש לקמן גזירה משום קלא אילן כו׳ ותנא פוטרים ולא אוסרין לפי שאפי׳ הטיל בהן אינן פוטרים ור״א אב״ש פליגי דהלא כל המטיל כו׳ תמיהא הוא דאיכא הוא איסורא ליכא וכל הך סתיא אליבא דב״ש קאי · תר״ה: כה] דמסיקנא דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן:

*) אולי צ״ל למימר כן כמו שפירשתי למעלה וכו׳ ומיהו לפי מה נמחק.

רש״י ד״ה לבן דפשתן

י) [ר״ל בלבן דפשתים ולא ידחה לאו דכלאים וכ״ה מקיים שניהם וכל״נ והס״ד ואח״כ מה״ד עשה דציצית כגון לבן דפשתן וידחה לאו דכלאים וכצ״ל]

רבינו גרשום

סדין של פשתים בציצית בית שמאי פוטרין · לפי שתכלת צמר הוא והוי כלאים: וב״ה מחייבין · דרחמנא שריה ומש״ה נקט לשון פטור וחיוב דכל בגד שיש לו ד׳ כנפים חייב בציצית: א״ר אליעזר ב״ר צדוק תמיה בית שמאי פוטרין והלא כל המטיל תכלת לסדינו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין (אבל) שתמיהין עליו בני אדם אותן שאין יודעין שמותר · תמיהא איכא איסורא ליכא: אמר ר׳ א״כ שאינה אסורה בציצית למה אסורה חכמים לפי שאין בקיאין: מפני בני אדם שאינן בקיאין בהלכות ציצית ולא ידעי דשרי להכי אסורה משום דבר זה שם וכל בקיאי אמאי מחייבי ב״ה והלא כל המטיל אינו אלא מן המתמיהין שתמיהין עליו בני אדם מפני מה אינו חייב בציצית · אמר ר׳ (יוסי) א״כ הואיל וב״ה מחייבין למה אסורה חכמים והלשון הראשון ולרמו בי עשרה תכלת לסדינין וליפוק לשוקא תיפרסמא למילתא לאותן שאינן בקיאין דמותר כי הוו בי עשרה בסדיניהן ומשום הכי אסורה: ולידרוש בפירקא בדרשא בבית הכנסת דשרי בסדין ולא ליתמהו: גזירה דלמא אתו למירמא קלא אילן צמר שצבוע בקלא אילן שדומה לתכלת מצוה וחייב משום כלאים והלכך אסורה: ואמאי אסורה מפני כך לא יהיה אותו קלא אילן אלא [illegible] אינו חשיב כתכלת נחזנו כלבן וליכא דשרי: כיון דאפשר מינו כלומר א) כיון שמטיל הכנף פשתן של ציצית והלכך לא נחזנו כלבן של צמר הקלא אילן להתירה דאפשר לבן של צמר אין עיקר [illegible] יכול לקיים את שניהם עשה דציצית ולאו דלא תלבש שעטנז כגון הכא דמצי לקיים שניהם דיכול [illegible] חוטי פשתן והלכך אסורה גזירה משום קלא אילן: ואמאי אסורה משום קלא אילן וליבדקה׳ כלומר [illegible] היאך אדם יכול לבדוק אם הוא תכלת או קלא אילן וידעי למיבדקיה ואכתי לישתרי · א״ג להכי אסורה גזירה משום טעימה התכלת: ניחוש שמעתי את הצבע של תכלת [illegible] צמר [illegible] לידע אם יהיה לו מראה יפה של תכלת וזו היא טעימה [illegible] פסולה שלא נצבעה לשם ציצית [illegible] בשביל טעימתם [illegible]

א) אולי צ״ל כיון דצריך לבטל מנין הכנף וכולה עיקר כו׳

הגהות צ״ק [illegible]

הגהות הב״ח (א) רש״י ד״ה כדריש לקיש כלומר לבן וכו׳ [illegible] (ב) [illegible] (ג) [illegible]

(נושא)
אז״ה דסדין קנבוס (צמר ופשתים) מותר, אבל צאת אסורה
מצוה
(מדרבנן)
לאוין ועשין שונים להתיר הכל
זחיות ותשובות [illegible] אבל צאת אסורה

** כיון דתכלת ירק צמר צובעים תכלת ואין אוסרות (באותן)